

UZASADNIENIE

Powód F. C. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. kwoty 70 755,55 zł tytułem odszkodowania w postaci utraconych korzyści w związku bezpodstawnym rozwiązaniem w trybie natychmiastowym umowy agencyjnej. Utracone korzyści dotyczyły umówionego okresu wypowiedzenia.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 października 2009 r. pomiędzy powodem jako agentem a pozwanym jako dającym zlecenie zawarta została umowa agencyjna, której przedmiotem było prowadzenie placówki agencyjnej G. (...) Bank w G. (umowa agencyjna – k. 18 – 53). W dniu 7 lipca 2010 r. pozwany przeprowadził kontrolę działalności powoda. W jej wyniku stwierdzono braki w dokumentacji odwózkowej pieniędzy, brak podręcznej kasetki. Powód w zestawieniu wykrytych niezgodności wskazał, iż brak w wytycznych jednoznacznej procedury posiadania kasety podręcznej. W zakresie wymaganych dokumentów chodziło o dokumenty przekazywane powodowi przez oddział pozwanego przy odwózce pieniędzy, zwrócono uwagę, iż zostaną one skserowane i dołączone do segregatora z odwózkami. Dyrektor oddziału zobowiązał się do dostarczenia takich dokumentów (zestawienie wykrytych niezgodności – k. 151, specyfikacja – k. 152, protokół różnic – k. 153, zeznania świadka E. B. – k. 409, przesłuchanie powoda – k. 431 – 433).

Pismem z dnia 12 lipca 2010 r. wręczonym przez zastępcę dyrektora Departamentu (...) Pośredniej A. N. pozwany złożył powodowi oświadczenie o rozwiązaniu umowy agencyjnej bez wypowiedzenia. W treści pisma wskazano tylko postanowienie umowne - § 18 ust. 3, nie podano natomiast konkretnych przyczyn rozwiązania umowy (rozwiązanie umowy – k. 54, przesłuchanie powoda – k. 431, zeznania świadka A. N. – k. 358).

Po wręczeniu owego oświadczenia podjęto się liczenia pieniędzy w placówce. Jego wynikiem było stwierdzenie niedoboru w wysokości 87 zł (przesłuchanie powoda – k. 431 – 433. protokół różnic – k. 153).

Pismem z dnia 12 lipca 2010 r. skierowanym do pozwanego powód wskazał na brak powodu rozwiązania umowy (pismo – k. 59). W odpowiedzi pozwany wskazał, iż naruszenia umowy polegały na uruchamianiu kredytów za pośrednictwem własnych rachunków (...), wypłaty środków pochodzących z kredytów za pomocą karty bankomatowej lub wypłaty gotówkowej w prowadzonej przez agenta placówce, przeprowadzaniu operacji dotyczących wypłaty środków pieniężnych pochodzących z uruchomień kredytów różnych klientów, dokonywanych przez konta osobiste. Podniesiono, że powyższe działania wskazują na próby wyłudzenia środków kredytowych z banku. Dodatkowo agent dokonywał spłaty kredytów klientów banku i innych osób nie związanych z bankiem ze środków pieniężnych z kredytu udzielonego przez bank agentowi, a bank nie ma gwarancji czy agent w takiej sytuacji nie uzależniał wypłaty środków z uruchomionych kredytów od otrzymania dodatkowych korzyści. Dodatkowo wskazano na nieprawidłowości wykazane podczas kontroli z dnia 7 lipca 2010 r. co do stanu gotówki oraz dokumentacji odwózki środków (pismo – k. 55 – 58).

Prognoza ekonomiczna w odniesieniu do tendencji rynkowych w obszarze powiatu (...) i miejscowości G. oraz sytuacji banków w 2010 r. dawała realne podstawy do uznania, iż powód w okresie po rozwiązaniu umowy mógł uzyskiwać przychody na tym samym poziomie co w pierwszej połowie 2010 r. Dochód możliwy do uzyskania za okres od 12 lipca 2010 r. do 31 stycznia wyniósłby 74 810,32 zł przy założeniu utrzymania poziomu dochodu z okresu 1 stycznia 2010 r. – 30 czerwca 2010 r. – tj. proporcjonalnego wzrostu kosztów do przychodów, 97 252,26 zł przy założeniu tendencji wzrostowej nawet do 30 % wzrostu dochodu (opinia biegłej – k. 441 – 446).

Powołany wyżej stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o wskazane dokumenty, które co do podanych okoliczności nie budziły wątpliwości co do wiarygodności.

Opinia biegłej była w pełni wiarygodna, jako logiczna, racjonalna, w sposób wyczerpująco i przekonywująco uzasadniona. Nie budzi wątpliwości podstawa faktyczna opinii – tj. bilanse powoda, których wiarygodności pozwany nie kwestionował. Biegła rozważyła wszelkie czynniki mające wpływ na prawdopodobieństwo uzyskania określonego dochodu m. in. pierwszy okres sprzedaży, znajomość marki, zaludnienie, strukturę przedsiębiorczości w regionie, żywienie w zakresie udzielania kredytów.

Ocena przesłuchania świadków i strony powodowej zostanie przedstawiona w dalszej części uzasadnienia, gdyż ma ona ścisły związek z istotą rozstrzygnięcia, tj. podstawą do rozwiązania umowy.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo było w całości uzasadnione – tj. co do zapłaty kwoty 70 755,55 zł.

Roszczenie powoda stanowi odszkodowanie w związku z bezpodstawnym rozwiązaniem umowy bez okresu wypowiedzenia. Uznając jednak uprawnienie pozwanego do wypowiedzenia umowy (bez powodu) zastosowanie miałyby postanowienie § 18 ust. 2 umowy, zgodnie z którym każdej ze stron przysługuje prawo do jej rozwiązania z zachowaniem 6 – miesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec miesiąca. Wówczas oświadczenie złożone w dniu 7 lipca 2010 r. spowodowałoby rozwiązanie umowy z upływem 31 stycznia 2011 r. i za ten okres – 7 lipca 2010 r. – 31 stycznia 2011 r. powód dochodził odszkodowania. Niewątpliwie podstawą prawną będzie tutaj przepis art. 471 k.c., zgodnie z którym dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odszkodowanie stanowi tutaj utracone korzyści – w myśl art. 361 § 2 k.c. – takie, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono, oczywiście w ramach adekwatnego związku przyczynowego zgodnie z art. 361 § 1 k.c.

Rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia, bez istnienia konkretnej przyczyny stanowi naruszenie umowy i jako takie jest działaniem bezprawnym i wywołujące szkodę.

Istotą rozstrzygnięcia jest zatem ocena, czy oświadczenie powoda z dnia 7 lipca 2010 r. miało realne podstawy. Zgodnie z § 18 ust. 3 umowy w sytuacjach określonych w umowie Bank ma prawo rozwiązać umowę bez zachowania okresu wypowiedzenia. Prawo to przysługuje wówczas, gdy: a. działanie Agenta naraża na szkodę dobre imię lub wizerunek Banku albo dobre imię klientów, b. działanie Agenta naraża lub powoduje szkodę materialną dla Banku lub klientów, c. Agent otrzymuje dodatkowe korzyści od klientów w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych lub też takich korzyści żąda albo uzależnia wykonanie czynności agencyjnych od ich otrzymania, e. narusza inne postanowienia umowy.

Postanowienie to należy interpretować poprzez art. 764 2 § 1 k.c., który ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Zgodnie z jego treścią umowa agencyjna, chociażby była zawarta na czas oznaczony, może być wypowiedziana bez zachowania terminów wypowiedzenia z powodu niewykonania obowiązków przez jedną ze stron w całości lub znacznej części, a także w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.

Przepis ten stanowi ograniczenie uprawnienia do rozwiązania umowy agencyjnej w trybie natychmiastowym. Muszą to być okoliczności kwalifikowane, które można określić jako ważne powody. Przy ocenie ciężaru gatunkowego należy przyjąć, iż chodzi tu o obowiązki zasadnicze biorąc pod uwagę umowę agencyjną. Tylko cięższe naruszenie takiego obowiązku daje podstawę do takiego rozwiązania. Ocena wagi naruszenia należy do swobodnej oceny sądu (tak: T. Wiśniewski, Komentarz do art. 764(2) Kodeksu cywilnego, Kodeks Cywilny. Komentarz. Księga Trzecia. Zobowiązania, pr. zb. pod red. J. Gudowskiego, LexisNexis 2013).

W takim aspekcie należy interpretować powołane postanowienie umowne, w szczególności § 18 ust. 3 e., który wskazuje na naruszenie innych postanowień, ich nie precyzując.

Jedyne zarzuty wobec pracy pozwanego, a wynikające z zestawienia wykrytych niezgodności z całą pewnością nie mogły stanowić podstawy do rozwiązania umowy. Przede wszystkim wskazać należy, iż po stronie pozwanej jako wywodzącej pozytywne skutki prawne był ciężar dowodu istnienia podstawy rozwiązania umowy. Jeśli zarzucono powodowi naruszenie wytycznych związanych z dokumentacją przekazywania pieniędzy, to pozwany powinien owe wytyczne przedstawić. Nie złożono ich jednak w toku postępowania. Trudno zatem dokonać oceny naruszenia określonych obowiązków, skoro pozwany nie wykazał jakie były to konkretnie obowiązki. Powyższe dotyczy również kasety podręcznej. Jak wynika z niebudzącej wątpliwości relacji powoda (k. 431 – 433), braki w dokumentacji mogły dotyczyć kilku odwozek. Ponadto chodziło tu o dokumenty, który wydaje oddział, a zatem pozwany, powód dysponował zaś dokumentem, który wskazywał na wartość środków, a który był potwierdzany przez oddział. Ponadto dyrektor oddziału zobowiązał się do dostarczenia takich dokumentów, co zresztą wynika z dokumentu – k. 151. Naruszenie zatem bardziej dotyczy pozwanego, aniżeli powoda. To bowiem pozwany (w oddziale) nie przedstawiał wymaganych dokumentów, mimo że powinien doskonale znać własne procedury.

Kwestia niedoboru gotówki w kwocie 87 zł została stwierdzona już po złożeniu oświadczenia o rozwiązaniu umowy. Nie mogło to zatem stanowić podstawy złożenia oświadczenia woli w tym zakresie. Jednakże i w tym wypadku nie przedstawiono zasad rozliczeń, na które powołuje się dokument – k. 39. Zgodzić się przy tym należy z pozwanym, iż jeśli faktycznie taki niedobór powstał, to się go uzupełnia ze środków agenta. Kwota ta jest tak nieznaczna, iż trudno byłoby uznać ją, niezależnie od przyczyn powstania niedoboru, za podstawę rozwiązania umowy.

Najpoważniejsza podstawa, sprecyzowana dopiero po rozwiązaniu umowy – uruchamianie kredytów za pośrednictwem własnych rachunków (...) oraz wypłaty środków pochodzących z kredytów za pomocą karty bankomatowej lub wypłaty gotówkowej w prowadzonej placówce, przeprowadzaniu wypłat środków z kredytów przez konta osobiste - nie znajduje żadnego oparcia w zebranych materiale dowodowych. Już sama procedura stwierdzenia tej przyczyny budzi istotne wątpliwości. Protokół kontroli z k. 147 – 148 wykonanej w dniu 7 lipca 2010 r., a zwłaszcza załącznik z k. 149 wymienia wskazane naruszenie, ale podaje datę wcześniejszą, aniżeli w ogóle data zawarcia umowy agencyjnej. Umowa agencyjna zawarta została w dniu 8 października 2009 r., tymczasem w piśmie z k. 149 wymieniono okres owych naruszeń – 22 czerwca 2009 r. – 1 października 2009 r. Niezależnie od braku wykazania tych zarzutów, nie mogły mieć one związku z niniejszą umową. Ponadto dokument ten nie został podpisany przez kogokolwiek. Powód nigdy wcześniej poza procesem nie widział owego dokumentu (przesłuchanie powoda – k. 431). W jego treści jest mowa (k. 150), iż sporządziła go E. B., która przesłuchana w charakterze świadka (k. 409), wskazałam, iż nie pamięta, jakie były wyniki kontroli. Nie pamięta czego dotyczyły zalecenia pokontrolne. Nie znała bezpośrednich przyczyn rozwiązania umowy z powodem. Wskazała ponadto, że była to standardowa kontrola. Zdaniem sądu, zarzucane powodowi naruszenia nie często zdarzają się w praktyce bankowej oraz pracy kontrolera, ich doniosłość jest na tyle znaczna, iż jeśli faktycznie miałyby miejsce, to z całą pewnością miałyby ona o tym wiedzę, pamiętałaby chociażby główne fakty. Wszak z protokołu miało wynikać, iż to ona przeprowadzała kontrolę, która ujawniła owe naruszenia. Także z relacji A. L. (k. 315 – 316), pracownika pozwanego w owym czasie nie wynika wskazana podstawa. Podniosła ona, iż szczegółów nie pamięta, nie pamięta jakie były powody kontroli. Zeznania świadka M. B. (k. 291) także nie wniosły żadnych danych co do przyczyn rozwiązania umowy. Świadek nie miał wiedzy w tym zakresie. Tak samo też zeznania A. C. (k. 384 – 385), także nic nie wniosły do sprawy, poza tym, że zamknięcie placówki było ogromnym zaskoczeniem.

Relacja ówczesnego dyrektora Departamentu (...) Pośredniej – A. N. (k. 358- 359) nie znajduje żadnych podstaw w innym materiale dowodowym. Wskazał on, iż wypłata kredytów następowała na konto powoda, a następnie kredyty te były wypłacane przez bankomat. Wskazał, iż osoby odpowiedzialne za kontrolę placówki to stwierdziły. Jak wynika tymczasem z powołanych wyżej zeznań owego kontrolera, nie była ona w stanie stwierdzić owego naruszenia. Nie jest też wiarygodne stwierdzenie świadka, iż na bieżąco Pan C. był informowany o wnioskach i przyczynach kontroli. Z relacji powoda, ani też innego dowodu nie wynika, że ta część protokołu w ogóle została mu doręczona, czy też został z nią zapoznany. Także powstaje kwestia, w jaki sposób przelewanie środków kredytowych na rachunek powoda miałyby następować, skoro jak wskazał ów świadek, po złożeniu wniosku kredytowego i otrzymaniu pozytywnej decyzji kredytowej, klient podpisywał dokumenty umowy kredytowej, gdzie podawał numer konta, bądź został mu

założony nowy rachunek w placówce, w której był kredyt i pieniądze były przelane bądź na rachunek wskazany przez klienta, bądź na ten otworzony rachunek. Powód w toku przesłuchania wskazał, iż nie miał dostępu do pieniędzy przedstawionych na kredyt (k. 432). Zeznania świadka A. N. zdaniem sądu należy oceniać także przez pryzmat relacji jakie łączyły go z powodem. Jak wynika z niebudzącego wątpliwości przesłuchania powoda (k. 432), powód, na 2 tygodnie przed rozwiązaniem umowy, na spotkaniu franczyzobiorców z przedstawicielami pozwanego, miał podważać zdanie osób zarządzających tymi placówkami. Powód oczekiwał odpowiedzi na przygotowane pytania, które miały być skierowane do A. N., na które ten nie udzielił odpowiedzi.

Jedynie relacja świadka A. N. miałyby wskazywać na zarzucany powodowi proceder, sąd jednak ocenia ją jako niewiarygodną w tym zakresie, zwłaszcza wobec powyższych kwestii, ale także z tego powodu, iż informacje w tym zakresie czerpał on od innych osób, które tego nie potwierdziły w procesie (chodzi tu o zeznania E. B.). Dowodem w tym zakresie nie może być także część wskazanego protokołu kontroli, który w odróżnieniu od zestawienia wykrytych niezgodności (k. 151), dotyczący dokumentów odwózkowych, nie został przez nikogo podpisany. Ponadto powstaje pytanie, dlaczego pozwany nie przedstawił zestawienia operacji, wyciągów bankowych, księgowoń, innych dokumentów, które miałyby świadczyć o wskazanym działaniu powoda. W piśmie z k. 149 mowa jest o analizie okoliczności księgowoń na rachunkach osobistych (...), pozwany jednak tych dokumentów z owej analizy (np. wyciągów) nie przedstawił. Taki dowód dałby podstawę do oceny owych naruszeń, miałyby dość duży walor pewności.

Mając na względzie powyższe, nie zaistniały podstawy do rozwiązania umowy agencyjnej w trybie natychmiastowym - bez wypowiedzenia. Ponieważ strony obowiązywał sześciomiesięczny okres wypowiedzenia na koniec miesiąca kalendarzowego, umowa nawet przy złożeniu owego oświadczenia w dniu 7 lipca 2010 r. trwałaby do 31 stycznia 2011 r. Powód poniósł szkodę w postaci utraconych korzyści. Należy wnioskować, iż rozpoczynając dopiero działalność, miał zamiar kontynuować ją przez jakiś czas. Jak wynika z opinii biegłego żądana kwota mieściła się w prawdopodobnym dochodzie możliwym do osiągnięcia w owych okresie. Prawdopodobieństwo to, biorąc pod uwagę czynniki tylko obiektywne było dość duże. Sąd podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 stycznia 2013 r., I ACa 886/12, LEX nr 1259680, zgodnie z którym utracone korzyści (lucrum cessans) obejmują tę część majątku poszkodowanego, o którą się jego aktywa nie powiększyły lub pasywa nie zmniejszyły, a skutek ten nastąpiłby, gdyby nie owo zdarzenie sprawcze, za które odpowiedzialność została przypisana pozwanemu (np. utrata zarobków, utrata spodziewanego zysku z zamierzonych transakcji handlowych, utrata korzyści z władania rzeczą). Podkreślić należy, iż szkoda w postaci utraconych korzyści ma zawsze charakter hipotetyczny i do końca nieweryfikowalny. Nie można bowiem mieć całkowitej pewności, czy dana korzyść została osiągnięta przez poszkodowanego, gdyby nie zdarzenie sprawcze. Wystarczy więc aby szkoda była przez poszkodowanego wykazana z tak dużym prawdopodobieństwem, aby uzasadniała ona w świetle doświadczenia życiowego przyjęcie, że utrata korzyści rzeczywiście nastąpiła.

Powództwo tym samym w oparciu o przepis art. 471 k.c. i 361 § 1 i 2 k.c. podlegało uwzględnieniu. Powód nie dochodził odsetek.

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Powód wygrał w całości sprawę i na należne mu od pozwanego koszty złożyły się poniesione koszty sądowe i koszty zastępstwa procesowego według stawek minimalnych.

W pkt III Sąd orzekł na podstawie art. 84 ust.1 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

ZARZĄDZENIE

(...)